

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Printed and published tri-weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription per year \$4.00

Telephone: J 1465.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ"

Газета для робочого люду — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Передплата на рік \$4.00

Адреса: UKRAINIAN LABOR NEWS, Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ТІ ПРЕСА.

II.

В першому розділі цієї статті ("У.Р.В." з 28. липня) ми писали, що "організація без органу — це людина без язика". Істотною організацією, але світ про неї не знає. Така організація не існує, але індивідуально в київській міській, не лінивши по собі навіть своєї історії.

А була б навіть мала організація; але завдяки своєму друкованому органу, вона жвава, відома великій частині народу. А кожна організація стараться бути відомою серед загалу. Це не для самохвальства, але в інтересі тої справи, для якої вона існує. Для чого вона стараться прикрити на свій бік загальну масу народу? Дехто дивується, чому, наприклад, в Канаді влада в руках лібералів, або консерватів, панів, які творять в країні меншість. Чому фармерство й робітництво, яке в так чисельне, не усуне обох цих партій від керівничої ролі в країні?

Тому, що ті партії мають такі сильні організаційні апарати, яких не має ні робітництво, ні фармерство. Власне, ці партії самі є нічим іншим, як політичними апаратами канадських капіталістів. Помінувши всі інші галузі апаратів цих партій, ми спримося на їх найважливіший апарат — на пресу. В кожному великому й малому місті країни ці партії мають свої газети, а загальною вони мають величезну пресу, що в сотках тисяч примірників денно (а в великих містах по два й три рази на день) роходиться по цілій країні.

Чи є в Канаді хоч одна безпартійна газета? Нема. Навіть тоді вона не є безпартійною, коли заявляє, що вона такою є. Ось цю пресову, цим друкованим словом буржуазна партія контролює і підпорядковує собі думку величезної частини трудового населення Канади. Роблять вони це так хитро і незаметно, вибирають для цього такі штучні шляхи, підходять до мас так солодко, що велика частина людей стає просто іграшкою в їх руках. А ці ж люди є зовсім іншої класи і інтереси їх є цілком інші, чим інтереси панів, пресу яких вони читають.

Наблюдаються ось домінуючі вибори. Вони ще не проголошені, але ми знаємо вже, що вони наблизяться, бо бачимо це з буржуазної — ліберальної та консервативної преси. Та преса пише про різні передвиборні конференції, повідомляє вже про номінації ліберальних та консервативних кандидатів і, одночасно, вихвалює перед народом по під самі небеса заслуги цих кандидатів на "громадській роботі". Так їх розмальовує, що хоч в рамці вправляй да мовить до них, такі вони добрі люди. А скільки ж то вони принесуть людям добра, якщо будуть вибрані до парламенту?

А на ділі це собі звичайні, або навіть "надзвичайні" політики, слуги, або шероки капіталістичних підприємств, яких компанія послав до парламенту ухвалювати корисні для неї закони, боронити права компанії на визиск робітників і фармерів. І робітники та фармери своїми голосами вибирають власного визискувача до вищого законодавчого тіла-держави.

В західних провінціях Канади є тепер сильні фармерські організації. Беремо провінцію Саскчеван. Там є велика і активна фармерська організація Фармерська Юнія Канади. Загально ця юнія налічує около 40,000 членів, а 20,000 з вищеними вкладками. Це є сила, яка при добрій внутрішній організаційній системі, могла б правити цілою провінцією. Але при останніх провінційних виборах в Саскчевані побідили ліберали, які далеко слабші членством за Фармерську Юнію Канади. Бо ліберали мають в Саскчевані свою сильну пресу; а Ф. Ю. К. не має навіть власного органу. Ці справи обслуговує лише невеликий двотижневик.

А що робить буржуазна преса? Велика буржуазна газета в Ріджайні "The Morning Leader", газета "with the western viewpoint", стало громить Фармерську Юнію Канади, виписуючи про неї різні неспорені річі. "В доведенні редакційних статей з 11. і 18. липня ця газета стараться внести роздор між замовником в бідишнім фармерством, звязуючи перших московсько "червоною небезпкою в Саскчевані"; що криється в Фармерській Юнії Канади, а ця остання не має навіть чим відбити нападів. Ця буржуазна газета збрала собі до помочи і англійських "соціалістів" МекДоналда та Сноудена, і "харбинського" кореспондента "Укр. Голосу" Сліпченка і Грейв Гровер Ассейн'я, і все це тільки для того, щоб посягти на недобру серед фармерів до Фармерської Юнії Канади, щоб посягти роздор в нутрі самої юнії. І коли буржуазні шпідери гонять в різних містах роблять свою провокаційну роботу кожного дня і в кожній місцевості, Фармерська Юнія Канади може відповісти їм тільки раз на два тижні і то — чи багато читачів читають цей двотижневик? А теперішній читач в більшості привичкався вже читати газету щодня.

Так само мається справа і з Юнайтед Фармерс в Альберті, а ще гірше мається справа з фармерською організацією в Манітобі. Бо в цій американській культурній країні фармері є для капіталістів колоніальними тубильцями. Бо маючи навіть свої сильні організації, фармері не мають своєї преси. Ці організації не мають своїх боєвих друкованих органів, що голосили б фармерів шодня ціли, завдання і роботу їх організації; що відбивало б наклети органів буржуазних партій; що, нарешті, в свою чергу цюдя атакували б твердині брехні, шпайстерства і підступів буржуазії і тим відвертали б від них, а притягали б до себе широкі трудові маси.

Завдяки своїй німоті ці фармерські організації замкнулися в своїй роботі в провінційних загумках і навіть верують самі між собою. Фармерська Юнія Канади, яка є найрадикальнішою з фармерських організацій, не є в силі повести успішно свою роботу поза границями Саскчевану, бо не має чим голосити своїх ключів між фармерами Альберті і Манітобою та доказати перевагу своєї програми перед програмами інших фармерських організацій, які навіть дішповиши в Альберті і Манітобі до влади, ніякої, або майже ніякої, полекції фармерам не принесли. А ті фармерські організації, що прийшли до влади в двох західних провінціях, не мають чим широкі повести фармерам,

хоч би й хотіли, чому вони так мало для них зробили. Тимчасом буржуазна преса робить свою роботу. Закрившись під гаслами "with the western viewpoint", вона робить те, що її наказує ліберальна чи консервативна партія. А обидві ці партії, як ми вже згадували, є політичними апаратами канадських фармерів, тобто тих панів, для яких фармерство Канади є предметом визиску, для яких ціла агрикультурна частина Канади є колонією для збути фабричних товарів.

Але й цю фармерам нема кому повисити, бо їх організації, хоч би й хотіли це сказати, не можуть, бо вони безякі.

Робітників.

ХАРКІВ — КУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

(Цифри подаємо за львівським "Діом" з 11. липня 1925 р.)

Харків по своїй величині є після Києва і Одеси третім містом на Україні і столицею Радянської України. В Харкові є тепер 311,000 мешканців, Українці становлять 38.5 проц., Росіяне — 34.5 проц., Жиди 20.8 проц. і інші національності 6.8 проц.

На 1. січня 1925 р. Харків мав 568 ріжнього роду культурно-освітніх установ, які діляться на три групи: установи соціального виховання, куди входять трудові школи, дитячі будинки, дитячі садики і інші установи для опіки і виховання дітей, разом 106 установ, в тім 61 трудова школа; установи професійної освіти, куди входять різні професійні школи і курси, а також інститути й технікуми, разом 101 установ; установи політичної освіти, куди зачисляють комуністичний університет, школи політичної грамоти, партійні школи, школи для неграмотних і курси для малогротових, бібліотеки, клуби, театри, кіна і т. п., разом 361 установ, в тім найбільшу групу становлять школи політичної грамоти (89).

В усіх трудових школах було 30,191 учнів, майже по половині дівчат і хлопців, що становить 67.5 проц. загального числа дітей у віці від 8 до 14 літ. По соціальному складу учні діляться так: дітей робітників 46.1 проц., службовців — 39.0 проц., самостійних хазяїнів — 8.4 проц., решта припадає на інші групи. Серед населення Харкова робітники становлять 28.3 проц., службовці — 34.2 проц., хазяїни — 14.1 проц.

(Тут "Діло" скаржиться, що "школа" обслуговує робітників і службовців в більшій мірі, ніж це їм належить). Болить панська жылка!

На 101 установ професійної освіти, найбільше значіння мають інститути й технікуми,

колішні факультети університету і інших вищих шкіл, а є їх всіх 18, крім тої 8 робітничих факультетів.

Всіх учнів в установах професійної освіти було 24,231, в тім 16,205 муштин і 8,026 жінок. В інститутах було 9,819 учнів, в технікумах — 2,137, на робфаках — 2,168, решта учнів припадає на різні інші професійні школи.

Шкіл для малолітських дітей 42, а для неписьменних 76. В школах для малолітських дітей було 1,719 учнів, а в школах для неписьменних 3,507 учнів. Радянських партійних шкіл в Харкові є три, в них було 541 учнів, з них 100 жінок. Шкіл політичної грамоти 92.

Клубів було 61, членів в них зареєстровано 38,711, що становить 11.8 проц. загального числа населення і 32.9 проц. самодільного населення, отже ці просвітні установи охоплюють третину всього дорослого населення міста.

Чисто робітничих клубів 15, професійних 12, один клуб службовців, а решта мішані. Клубів підлітків 3, виключно для дорослих 21, мішаних 37. Що до характеру діяльності клубів, то 49 з них мали бібліотеки, при 37 були просвітні гуртки, при 50 — драматичні, при 38 — політичні і професійні, при 39 — художні і при 46 різні інші гуртки.

Всіх бібліотек загального користування було 49; в тому дві центральні, 21 районних, 13 професійних спілок і ин. Всіх книжок в бібліотеках зареєстровано около мільона (942,757), 23 бібліотеки мали до 5,000 книжок, 24 бібліотеки від 5,000 до 25,000 книжок, а дві поперех 25,000 книжок. Аборентів в бібліотеках було 83,796, протягом року видано до читання 1,287,753 книжок.

Повище наведені цифри самі говорять про себе і про те, як розвивається культура під радянською владою.

ЧИ ПОТРІБНО НАМ РОБІТНИЧОГО ЗАПОМОГОВОГО ТОВАРИСТВА.

Члени і членкині робітничої класи, без ріжниць на те, чи вони живуть "на чужині" під владою чужих панів, чи в "своєй рідній" країні, під владою "рідних" панів — не мають ніякого матеріального забезпечення в часі слабости. Коли робітничий клас сяку таку роботу, то він заробляє лише стільки, що сяку таку може удержати себе і свою родину при житті. З мізерної заробітної платні, яку робітник набирає від роботодавця, не може нічого відкладати на "чорну годину", на час, коли робітник, або його родина владуть жертвою хороби та потребують лікарської помочи, чи різних харчових засобів, помешкання і т. п.

Всі ми, робітники і робітнички, живемо з праці рук, з продажу нашої фізичної чи умовної сили і так довго, як наші мускули, наш ум не можуть удержати, доки ми можемо боронитися як за своє існування, так й за свої права, доти ми можемо хоч животити, рухатися, давати раду, просити, нарікати, домагатися. Але коли зістане ушкоджена яка будь частина нашого тіла, нас виклидають з фабрики, з шпиталю, бо ми не здібні далше до дірчи, не маємо засобів, щоб винаймати собі місце в шпиталі. І тисячі робітників переживають зазиди, мучаться, по-

тім боці океану ані й один крок не остолю позаду своїх товаришів по праці. В нас є також своя освітня організація, своя політично-боєва організація, ми разом з робітниками інших націй належимо до професійних спілок (до юнії) і, нарешті, ми створили в себе також запомогову організацію, яка може задоволити наші потреби в часі хороби.

Вже від давних часів українські робітники робили спроби закладати запомогові організації: каси хорих і инше в різних місцевостях Канади, але ці організації провалювалися. Провалювалися тому, що вони були самостійні, одні від дру- гих незалежні, не мали між собою ніякої звязи, не мали я- сних напрямків. Це була причина їхнього упадку.

Робітничі класи, коли бажає робити поступ в своїй боротьбі за існування, мусить гуртуватися в колектив, мусить бути централізованою, мусить мати ясно намічені пляни своєї праці.

І це добре зрозуміли наші передові товариші у Вінніпегу кілька років тому назад, коли започаткували всеразру запомогову організацію — Робітничого Запомогового Товариства. Р.З.Т. — це вже не є такою організацією, про яку ми по- вчимо говорили: місцевою незалежною, але організацією широких працюючих мас. Майже в кожній місцевості, де є відділи ТУРФДім, є також й відділи Р.З.Т. Членство в цих відділах скоро зростає і є на- дів, що Р.З.Т. в скорім часі буде поширене по найменших закутках просторої Канади та зможе об'єднати всіх українських робітників, робітнички, фармерів і фармерок в одну пролетарську родину. Бо наші погляди в різних громадських справах через наш нерівний урвень свідомости можуть не погоджуватися, але в такій справі, як забезпечення себе

на випадок слабости чи каліцтва, або забезпечення родини в разі смерті одного з родичів, то тут не може і не сміє бути двох протинних думок. Всі ми діти праці і нужди і повинні пам'ятати, що нам, як не сьогодні, то завтра прийде- ся провадити боротьбу з хо- робою, яка може навістити нас, а до того все ще й в о- біймах царя голода.

Отже дальшого пояснення що до цієї справи непотрібно. Всі мусимо признати, що нам конечно потрібно запомогової організації, якою є Робітничого Запомогового Товариства. Хто читав фінансовий звіт Р.З.Т., поміщений недавно в "У.Р.В.", то тому непотрібно ніяких пояснень, бо самий звіт доказує, яку користь може дати нам Р.З.Т. Коли у вашій місцевості ще нема організованого відділу Р.З.Т., то постарайтесь організувати такий, як най- скорше.

Хай у наших організаціях не буде ані одного члена, ані од- ної членкині, що не належала б до Робітничого Запомогового Товариства.

І не лише наші члени і членкині ТУРФДім повинні вступати до Робітничого Запомогового Товариства, але й всі читачі та читачки нашої преси та взагалі всі українські робіт- ники, робітнички, фармери і фар- мерки, бо наша судьба всіх однакова.

То-ж не відкладаймо цієї важної справи на завтра, а вступаймо ще сьогодні всі до Робітничого Запомогового Товариства і других притягаймо до него!

Всі до Робітничого Запомогового Товариства!

В організації сила, а в Робітничому Запомоговому Товаристві це й забезпечення на дні слабости і потреби.

Тому пишуть до Робітничого Запомогового Товариства ще сьогодні!

М. Чміль.

В КРАЇНІ НЕВОЛІ І СЛІЗ.

(Листи з Західної України.)

Від кількох місяців вється західно-українське село в страшних судорогах голоду. Масово конають на голодний тиф, або прямо такі голодо- вою смертю селяне, жінки й діти. Наведу за львівською пре- сою голодову картину в одно- му тільки повіті, а саме в ма- ленькому повіті Устрики До- лішні.

"Найбагатші господарі випрошують свою худобу, щоб купити кукурузи і інших харчів на прожиток. Більші і злидарі, які або не мають що продати або вже випродали, що мали — голодують і не їдять до 2-3 днів. В деяких селах як: Устїнова, Лобозва, Соколова Воля, Соколя і Солина цілі сім'ї лежать опухлі з голоду. Поміч з боку держави майже ніяка. Подрібний стан з кожного села представляється ось як:

В Соколовій Волі голодуючих 36 родин, в Середній 28 родин, Соко- лі 35 родин, в Рибин 23 родин, в Со- колі 41 родин, Лобозів 27, в Дзвинич Долішній 15, Телешинці Ошваровій 10, Лобозів 19, в Жоюцьку 15, Телешинці Снянній 22, в Готичку 12, Готів 15, Рибин 18, Устїновій 47 ро- дин, Романовій Волі 15, Устриках 38, в інших, як Берези, Лисоваця, Чорна, Завір'я, Мочарі, Бандирі народній, Длинчик, Ялове, Ясьні, Замлинє, Стефанова, Дашинка є по кілька ро- дин, які зовсім не мають що в рот вложити і конечно потребують негайної помочи.

В 29 громадах є двори тільки в Рибині, Говові, Чорній, Телешинці Снянній, Лобозів, Середній, Шлово- вих, Установі, Рибині, Стриваньку, Соколя, Дашинці, Соколі і Устриках, від яких наш селянин жадної не має помочи, але від його експлуатують у всьомі спосіб, а за роботу денно на "всюмі харчі" дають від 30-50 гро- шів. На зарібки ніде не видають ані до Америки ані до Франції, бо до Америки потрібно великих сум, а до Франції не хотять, не маючи до- віри. Люде громадан приходить до міста і тут за кусник хліба прино- сить волю Жидам або рубають дро- гав".

А таким нещасним селам на- імя — тисячі на всіх західно-у- країнських землях під Поль- щею. А польський уряд з ци- ночною усмішкою приглядаєть- ся розлуці населення і час до- часу капець щось на т. зв. "го- лодову акцію", яка цілковито не доходить до селянства, бо пропадає по дорозі в кишенях адміністраційних панських чин- ників. Одноюкою підмогою для голодуючого селянства за-

хідно-українських земель під Польщею була збірка присла- на селянством та робітничим Радянської України. Зараз по- ложення ускладняється ще більше. Перед голодуючим від- повірю селянством стають но- ві сумні до смерті перспекти- ви — знищення будучих збо- рів.

Західно-українське село, пе- реносючи на собі голодову ка- тастрофу, випало знову жертвою нової грізної стихії. Безу- щинні дощі та повені, що тре- вали біля двох тижнів, спри- чинили скрізь страшні шкоди. Величезні маси води, що під- неслися у всіх ріках на 5 метрів понад звичайний стан, розли- лися по широким просторах піль і сіл.

"Самбірщина, Старосамбірщина, Дрогобиччина, Стрийщина, Долин- щина, Калушчина, Богородчанщина, Станіславщина і ин. представляють собою одне безбережне море. Цілі села заніті були водою, деякі відті- ті від світа і евакуовані допера на допоміжній військ, в інших звязок під- держувалося човнами. Спінені хвилі на своїх гірких хребтах несли буд- вельний матеріал, дахи, оборони, ху- добу, Розшалали стілки проковтула багато людських жертв. Трава й сі- вою знищили, бараболы вимучена, зби- жзя злягло. Шла стихія нанесла рпн на цілі полюси піль та покрила їх грубою верствою намулу.

Чорна розпука й інстиктов- ний жах серед неминучою го- лодовою смертю лягли ва- жким тягарем на село. Голод, голод, в безконечність голод й корчі голодової смерті — о- це перспективи, які страшна дійсність поставила перед укра- їнським селом і на будучий рік.

ХАЙ ЖИВЕ СИЛА! — ГЕТЬ БАЛАКАНИНУ!

Міжнародний конгрес в Па- рижі колишніх учасників все- світньої війни надіслав теле- граму до робітників та студен- тів Китаю. Конгрес визнає, що вимоги колишніх учасників війни можна здійснити тільки за допомогою сили організо- ваного пролетаріату, а не шляхом парламентарної діяль- ности.

ІГНОРАНТ.

(Уривок з розправи над ево- люцією в Дейтон.)

Читачам "У.Р.В." відомо вже про те, яка розправа відбува- лася в місті Дейтон, в Злуч. Державах, над наукою Дарвіна про еволюцію. Суд засудив у- чителя, що викладав що нау- ку, на 100 доларів кари. Боро- нили науку найбільші адвока- ти в Злучених Державах, а го- ловним противником був відо- мий крикливий політик Вільям Дженнінгс Браєн, який умер кілька днів тому назад.

Нинче наводимо допит адво- катом оборони Даровим—Бра- єна, 20. липня. Своїми допита- ми Даров витягнув за язык Браєна, цего крикливого полі- тикана демократичної партії, який три рази кандидував на президента Зл. Держав, який за Вислона був міністром внутрі- шніх справ — Даров витягнув його за язык і Браєн признав- ся, що він ніколи нічого не читав про історію землі, не знає нічого про людські раси, не інтересувався науками природ- ничими і взагалі визначається страшним незнанням і неум- ностями. Делікатними кпинками вимаганням ріжних непослі- довностей з біблійного пові- дання, Даров довів Браєна до встеклости. І цей пчав вима- хувати кулаками в сторону о- боронців, та називати їх атеї- стами, а Дарова найбільшим з них. Ось візрєць допиту:

Даров. — Чи ви, пане Браєн, вірите добути в те, що кит ликув Йону і що цей перебув в його череві три дні?

Браєн. — Так, вірю, бо бі- блія так каже.

Даров. — А чи ви повіри- ді-б, коли-б біблія написала була, що то Йона ликув кит- та?

Браєн. — Коли-б це було в біблій, я повірив-би.

Даров. — Що ви знаєте про релігію буддистів.

Браєн. — Коли ви хочете знати мою думку, то вам ска- жу, що це є агностична релігія.

Даров. — Що значить агно- стична?

Браєн. — Чи не знаю.

Даров. — Чи ви вірите в і- сторію з вавилонською вежою і з помішанням язиків.

Браєн. — Розуміється, що вірю.

Даров. — А чи ви коли чи- тали що про фізіологію, себ- то про науку про мови?

Браєн. — Ні, не читав.

Даров. — Чи ви знаєте хоч одного вченого, який посмів- би твердити, що всі людські раси і всі звірі повилилися на землі аж по потофі?

Браєн. — Мене не цікавить, що було давно, а лиш те, що християне роблять тепер.

Даров. — Чи ви знаєте, що після біблійного світа була 2,348 літ перед Христом?

Браєн. — Так є.

Даров. — А чи ви знаєте, що маємо незбиті докази і документи, що деякі цивіліза- ції існували на 5 тисяч літ пе- ред Христом?

Браєн. — Я не вірю ученим, я вірю в біблію.

Даров. — Чи ви не маєте якої ідеї про те, як ходив по світі вулж перед тим, як бог докарав його, що він має повзати на свою череві за спокую Еви?

Браєн. — Я не витримав з тим людським, що прийшли тут висвітавати біблію. Я бороню славу божого.

Ці останні слова Браєн вже кричав і виглядало, що кне- нється на спокійного Дарова.

Даров сказав, що він не ви- сміває біблію, але боронить науку.

Суддя ці зізнання викресляв з протоколу.

ЖИВА НА УКРАЇНІ.

Жива на Одещині і Катери- нославщині почалися в пер- ших числах липня. Урожай в тих губерніях гарний. На Одещині десятина дає від 60 до 100 пудів зерна.

НОВИЙ ПОРЦЕЛЯНОВИ ЗАВОД.

Для поширення на Волині порцеляново-шкляної проми- словости, — намічено будова- ння великого порцелянового заводу в місті Коростені.